

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ І ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ НАВЧАННЯ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВОДИДАКТИКИ
В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
(з міжнародною участю)*

*6 листопада 2020 р.
Тернопіль*

УДК: 81:37.02: 005.745

А 64

Актуальні проблеми лінгводидактики в сучасному освітньому середовищі : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (з міжнародною участю), 6 листопада 2020 року / за заг. ред. Г. І. Дідук-Ступ'як, Т. М. Миколенко, М. В. Пігур. Тернопіль : Вектор, 2020. 254 с.

У збірнику вміщено розвідки, в яких обґрунтовано стратегії розвитку сучасної лінгводидактики в контексті євроінтеграційних процесів. Окреслено основні шляхи підготовки майбутнього вчителя-словесника, формування мовної особистості здобувачів вищої освіти нефілологічних спеціальностей у вищому педагогічному закладі освіти; розглянуто напрями модернізації мовної освіти в НУШ; запропоновано нові технології навчання української мови та літератури в закладах освіти різних рівнів, описано прагматичні моделі викладання української мови як іноземної; визначено актуальні проблеми сучасної лінгвістики, літературознавства та медіазнавства.

Для науковців у галузі лінгводидактики, викладачів ЗВО, учителів, студентів, аспірантів.

УДК: 81:37.02: 005.745

© Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2020

Данилевич Марія Миколаївна	
СМИСЛОВІ СКЛАДОВІ ОБРАЗУ «НЕГЕРОЇЧНОГО ГЕРОЯ» В ПОВІСТІ Б. ХАРЧУКА «ПАЛАГНА».....	190
Дружинець Марія Львівна	
ДЕВІАНТНІ ПРОЦЕСИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО УСНОГО МОВЛЕННЯ: ОРФОЕПІЧНИЙ АСПЕКТ.....	193
Кізіук Ольга Ярославівна	
МЕДІАЛІНГВІСТИКА У МОВНОМУ ДИСКУРСІ: СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ.....	195
Кость Ірина Ярославівна, Поврозник Наталія Євгенівна	
ОСЛОВЛЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ПЕРСОНАЖІВ ПОВІСТІ «ДОКТОР КАЧІОНІ» ГАЛИНИ ЖУРБИ.....	198
Ладика Ольга Володимирівна	
ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ В УКРАЇНОМОВНОМУ МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ.....	201
Любінецька Марія Ігорівна	
НАРАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО РОМАНУ ГЕО ШКУРУПІЯ «ДВЕРІ В ДЕНЬ».....	204
Марків Олександра Тимофіївна	
ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОДУКУВАННЯ ТА СПОЖИВАННЯ: ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	206
Марчук Людмила Миколаївна	
ІНВЕКТИВНІСТЬ ЯК ФУНКЦІЙНО-СЕМАНТИЧНА КАТЕГОРІЯ ХУДОЖНЬОГО МОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ.....	209
Наливайко Марія Ярославівна	
ПРИЗВИСЬКО ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ОПИСУ.....	212
Павлова Інна Андріївна	
ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ У ПОЕТИЧНОМУ ТЕКСТІ.....	215
Поповський Анатолій Михайлович	
СЛОВОТВІРНЕ ГНІЗДО СЛОВА <i>ХАБАР</i>	217
Стецик Марія Степанівна, Ціздин Ольга Юріївна	
ПОЕТИКА ПІСЕНЬ ЛІТЕРАТУРНОГО ПОХОДЖЕННЯ.....	220

Список використаних джерел

1. Етимологічний словник української мови : у 7-и томах. Київ : Наукова думка, 1982-2012.
2. Словник синонімів української мови : у 2-х томах. Київ : Наукова думка, 2000.
3. Словник іншомовних слів : 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Л. О. Пустовіт та ін.; Бібліотека державного службовця. Державна мова і діловодство. Київ : Довіра, 2000. 1018 с.
4. Судді-хабарнику з Одещини оголосили заочний вирок. *UA. NEWS*. URL: [about:reader?url=https://ua.news/ua.suddi-habarnyku-z-odesh](https://ua.news/ua.suddi-habarnyku-z-odesh) (дата звернення: 07.10.2020).
5. Вадим Ткаченко. Выбрасывал деньги из окна : под Днепром «шишку» из прокуратуры эффективно поймали на взятке, фото. URL: [about:reader?url=https://dnepr.politeka.net/287861vybrasyval](https://dnepr.politeka.net/287861vybrasyval) (дата звернення : 28.09.2020).

ПОЕТИКА ПІСЕНЬ ЛІТЕРАТУРНОГО ПОХОДЖЕННЯ

Стецик Марія Степанівна

*кандидат філологічних наук, доцент, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
stetsykmariast@gmail.com*

Ціздин Ольга Юріївна

*магістр, Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка*

Українська пісня, народна пісенна культура як органічний сегмент світової культурної спадщини належить до унікальних духовних надбань етносу. Пісні літературного походження – це особливі фольклоризовані твори, які максимально наближені за світорецептивними параметрами і за поетикою до народної творчості і витримали випробування часом у вітчизняному просторі та за його межами.

Досвід інтерпретації літературних та фольклорних текстів, а також їхніх жанрових та поетичних систем дає підстави для твердження про те, що між ними багато відмінного, і навіть спільні риси часто позірні (на рівні зовнішніх сходжень і формальних збігів);

за глибинним внутрішнім змістом і з огляду на концептуальну поетику й естетику вони суттєво різняться.

Доступність і зрозумілість художньої форми літературних творів, що акцептується народом, головню залежить від рівня поетичної майстерності автора та дару органічного занурення у фольклорну стихію та злиття з нею. Ф. Колесса резонує: «Щоби ж книжний твір міг перейти в усну традицію і стати народною піснею, мусить він змістом і формою достроюватися до творів усної словесності, і, що найважливіше, він мусить, неначе прищеплена галузка, прийнятися на дереві народної поезії, втягти в себе його животворні соки та зростися з ним в одно, мусить перейти довгий процес асиміляції та вигладжування, а цього ніяк не можна заступити штучним способом» [4, с. 45].

Ліричний герой авторського дискурсу (за визначенням Івана Франка – індивідуальної лірики) образно експлікує власну суб'єктивну світорцепцію, яка може не збігатися з колективною. Спектр особистісних емоцій ускладнюється, вихлюпується за межі народної психології, що передовсім тяжіє до простоти, зрозумілості. Авторські почуття драматизуються, поетизуються, експлікуються як щось особливе, небуденне, почасти – унікальне за своїми проявами.

У фольклоризованих пісенних дискурсах фіксуються не лише окремі явища народного буття (це притаманне й народній уяві), а й складні ментальні рефлексії, артикулюється індивідуальне ставлення до зображуваного, що інспірує моменти трансформації та переосмислення тематики традиційної пісенної лірики, акценти зміщуються з побутових тем і колізій у внутрішню сферу, посилюється й поглиблюється психологізм. Пісенний дискурс стає елеґійним, медитативним. Останнє зумовлює відповідні образно-естетичні очікування.

Для передачі розмаїтого спектру синкретичної емотивно-ідейної сфери в піснях літературного походження актуалізується дещо відмінний від фольклорних дискурсів арсенал художньо-поетичних засобів. Поряд з усталеними прийомами й образними зворотами (тропами) з'являються й оригінальні, авторські. Це – високохудожні нетрадиційні компаративи й епітети та епітетні конструкції, ускладнена асоціативна метафорика, подекуди – лексичні новації,

вишуканість образного моделювання та символізації, довершені інтонаційно-синтаксичні синтагми. Скажімо, на прикладі пісень літературного походження можемо простежити семантичну еволюцію епітета, що загалом розширює його образні функції в тексті й збагачує лексико-семантичні поля, надаючи пісенним текстам неповторного рецептивного шарму. Характеризуються пісенні тексти літературного походження й специфічною синтаксичною організацією. З одного боку, відчувається визначальний вплив фольклору (паралелізми, повтори, риторичні запитання), з іншого – над ними тяжіє і літературна архітектонічна традиція (складні речення, анжамбемани, ампліфікації, градації тощо).

Своєрідна естетична домінанта пісень літературного походження – це поетизація рослинного світу, що увиразнює моменти народнопоетичного бачення. Так, якщо в народних піснях традиційні символи **калина, явір, дуб, терен** є лише одним із компонентів психологічного паралелізму і слугують засобом введення слухача у світ фольклору, то в піснях літературного походження – це естетично значущі філософські й психологічно акцентовані перифрази авторського внутрішнього світу, а в текстах з актуалізованими патріотично-громадянськими мотивами – знакові експліканти етносвідомості.

Поетика пісень літературного якісно й концептуально еволюціонувала – від родинно-побутовго спрямування із залученням традиційного семантико-символічного спектру художніх засобів та передбачуваних асоціатів до актуалізації патріотичних, громадянських і націєтвірних мотивів (стрілецькі та повстанські пісні). Фольклоризовані тексти також зазнають впливу модерністичних тенденцій, поглиблюється філософська й психологічна мотивація образів, відчутнішим стає суб'єктивний первень

Авторська пісенна творчість другої половини ХХ ст. розмаїта за жанровими різновидами, настроєвою шкалою й тематичними розгалуженнями. Вона більше позначена індивідуальністю їхнього творця, психологічною заглибленістю та витонченою настроєвістю. У ній органічно переплелися сокровенні душевні переживання й патріотичні мотиви, філософська ускладненість думки й простота

великого та вічного. Вона – про звичайне, зрозуміле, близьке, іноді буденне, і водночас – піднесене, одухотворене, вічне, невмируще й незнищенне, а ще ці пісні огорнуті неповторним національним флером – тим, що робить нас, українців, особливими, духовними, гармонійними в очах світу.

Список використаних джерел

1. Дей О. І. Поетика української народної пісні. Київ : Наукова думка, 1978. 250 с.
2. Дмитренко М. Символи українського фольклору : монографія. Київ : УЦКД, 2011. 400 с.
3. Колесса Ф. Українська народна словесність. Едмонтон, 1983. С. 94–113.
4. Колесса Ф. Українська народна пісня в найновішій фазі свого розвитку. *Фольклористичні праці*. Київ, 1970. С. 34–59.
5. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість : підручник. Київ : Знання-Прес, 2001. 591 с.
6. Пісні літературного походження / упор., вступ. стаття В. Г. Бойко, А. Ф. Омельченко. Київ : Наукова думка, 1978. 494 с.

ЕПІТЕТ ЯК ЗАСІБ МОВНОГО ПОРТРЕТУВАННЯ ЛЮДИНИ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОЗИ ЛЮКО ДАШВАР)

Ткаченко Тетяна Василівна

*кандидат філологічних наук, доцент, Національний педагогічний
університет імені М.П. Драгоманова, t.v.tkachenko@npu.edu.ua*

Дослідження епітетів у структурі художнього тексту дає змогу глибше пізнати національномовну картину світу і з'ясувати особливості мовомислення та характерні риси ідіостилю автора.

На думку С. Єрмоленко, саме «завдяки характеристикам, вербалізованим у логічно-описових та образно-емоційних епітетах, окреслюється прикметниково-означальне поле зовнішності людини, оцінюваної українцями» [4, с. 8].

У мові прози Люко Дашвар епітет є ефективним образно-оцінним засобом, тому вкрай важливо здійснити лексико-семантичний і стилістичний опис художніх означень та схарактеризувати типи їх актуалізації в аспекті мовного портретування людини.

Семантико-стилістичний потенціал епітетів як складників опису зовнішнього портрету персонажа реалізують прикметники, що